

Edward na de dood van Edward

In Marlowe's *Edward the Second*, dat nu in maar liefst twee versies wordt opgevoerd, door Toneelgroep Amsterdam en InDependance in Arnhem, kunnen we zien hoe deze Engelse koning aan zijn einde is gekomen, en waarom.

In de kathedraal van Gloucester is zijn reusachtige praalgraf te bewonderen. Maar hij ligt daar niet, en hij heeft daar nooit gelegen — volgens een Italiaanse versie van zijn geschiedenis.

Een jaar of vijf geleden zag ik in Piëmont, niet ver van het geneeskragtige Acqui, een bord dat verwees naar het dorpje Melazzo, waar zich in een kasteel een hotel-restaurant zou bevinden. Melazzo bleek een heuvel te zijn met wat huizen, gedomineerd door de hoge muren van het kasteel, dat niet toegankelijk bleek en ook niet de indruk wekte dat het een hotel of restaurant herbergde.

Een jaar later belegerde ik opnieuw deze vesting. Nu was het hek van de steile oprijlaan open. Boven stond, in de poort van het kasteel, een ober, die mij toestond de beschaduwde tuin te bekijken, maar mij niet binnenliet. In het restaurant kon men alleen eten na afspraak, zei hij, en het hotel was vol. Ik zag niemand, behalve die ober.

Weer een jaar later vond ik, in het voorjaar, het hek opnieuw gesloten. Een bordje vermeldde een adres in Rome. Ik schreef een smekende brief, waarin ik verzocht een week in het hotel te mogen doorbrengen om er aan een Kasteelroman te werken. Ik kreeg

antwoord. Na Pasen was ik welkom. Bij de brief was een folder ingesloten die de indruk wekte dat het kasteel wel degelijk een soort horecabedrijf bevatte. „Groot park met eeuwenoude bomen binnen de antieke muren. Gespecialiseerd in recepties. Ideaal voor een lang verblijf in ware *relax*.” Verder vermeldde de folder dat in dat kasteel in 1004 de heilige Guido was geboren, en dat Edward II Plantagenet, de afgezette koning van Engeland (1284-1327) zich er meer dan twee jaar schuil had gehouden. Het eerste jaartal gaf Edwards-geboortedatum aan, van het tweede zou je mogen verwachten dat het zijn sterfdatum is, in 1327 is Edward volgens de officiële Engelse geschiedenis vermoord. Volgens diezelfde officiële geschiedenis heeft hij Engeland nooit verlaten.

Ik boekte voor een week in de pinkstervakantie van 1984, en kreeg een prachtige kamer met badkamer en terras, loggia, en vol pension, voor tachtig gulden per dag. Er was geen enkele andere gast, de hele week niet, er was ook geen personeel. Ik zat stipt om een uur 's middags en om acht uur 's avonds aan een tafeltje in een grote zaal, waar de eigenares, een middelbare dame, met een glimlach de door haar zelf bereide maaltijden opdiende, en bij de koffie een paar woorden met me wisselde. Ze vertrouwde me toe dat dit eigenlijk hun tweede huis was maar dat ze, om aan een gigantische onroerend-goed-belasting te ontkomen, het kasteel een openbare bestem-

ming hadden gegeven. Ze vertelde over alle zorgen die zo'n bezit met zich meebrengt, over de tienduizenden guldens die ze per jaar besteedde aan het onderhoud van het dak, over de onderaardse gangen naar een ander kasteel, die ze had laten dichtmetzelen toen bleek dat zich in dat andere kasteel een extremistisch commando had schuilgehouden.

Op een dag ontdekte ik ook dat er achter de kachel in de keuken een stokoude man zat. Alweer iemand die zich schuilhield? Nee, haar man, vroeger de eigenaar van de Borsalino-fabriek.

Toen ik informeerde naar Edward II haalde ze een lint weg voor een afgesloten gang, waar zich aan de wand een marmeren plaat bleek te bevinden met het opschrift:

„Edward II Plantagenet, koning van Engeland, door het parlement afgezet in 1327 en opgesloten in het kasteel van Berkeley, door Gods Voorzienigheid ontkomen aan de vurige ijzeren roeden van zijn twee moordenaars, de ridders Thomas van Gournay en Simon van Esberford, gehuurd door zijn ontaarde vrouw, koningin Isabella van Frankrijk (*sic*), is enige tijd te gast geweest in Avignon bij paus Johannes XXII en hield zich na veel omzwervingen vol wederwaardigheden tweeënehalf jaar schuil in dit kasteel van Melazzo, destijds ressorterend onder het diocees van Milaan, omtrent de jaren onzes heren 1330-1333.” 1327 was dus niet zijn sterfjaar, als dit waar

was.

Waar was dit op gebaseerd en waar is Edward gestorven?

De kasteelvrouw gaf me een boekje uit 1901 en een aantal knipsels, die ik heb gekopieerd. Later heb ik thuis de Engelse lezing bestudeerd. Daaruit destilleer ik het volgende. Edward II is van 1307-1327 koning van Engeland geweest. In 1327 werd hij, volgens de Engelse geschiedenisboeken, op gruwelijke wijze vermoord (gloeiende pook, rectaal) door handlangers van Mortimer, de minnaar van zijn vrouw. Edward had het er wel naar gemaakt. Op hun trouwdag in 1308 moest Isabella, dochter van de Franse koning Philippe IV, toezien hoe Edward haar geschenken onmiddellijk doorgaf aan zijn gunsteling Gaveston, en ondergaan dat hij vervolgens met hem en niet met haar het bed deelde.

In 1877 publiceerde de ex-decaan van de letterenfaculteit van Montpellier, Alexandre Germain, een in het latijn geschreven brief van een zekere Manuele del Fiesco, die eerst kanunnik was geweest van York, daarna bisschop van Vercelli van 1343 tot 1348. Germain had de brief, die gericht was aan Edward III, de zoon en opvolger van Edward II, aangetroffen in het bisschoppelijk archief van Maguelone. De brief begint met de woorden: „In de naam van de Heer. Amen. Met eigen hand heb ik opgeschreven wat ik in de biecht heb gehoord van uw vader.” Dan volgt het relaas van Edwards ontsnapping. Edwards bewaker

bood aan, met hem van kleren te ruilen. Aldus verkleed ontsnapte Edward, na de wachter bij de buitenste poort van het kasteel van Berkeley te hebben gedood. De mannen die waren gekomen om Edward te doden, merkten dat deze was ontsnapt; uit vrees voor de koningin besloten ze de gedoede poortwachter in een kist te stoppen en diens hart aan de koningin aan te bieden. Daarna volgt het relaas van zijn omzwervingen, via Kent, Normandië, Avignon, waar hij door paus Johannes XXII werd ontvangen en enige tijd gehuisvest, Parijs, Brabant, Keulen, Milaan, naar Melazzo. Toen dat kasteel werd belegerd, ging hij naar de hermitage van Cecima, bij Padua, „en daar bleef hij, altijd in afzondering, ongeveer twee jaar, boetend en God biddend voor ons en andere zondaars”. Hij stierf er vermoedelijk in 1336. Constantino Nigra, de auteur van het boekje uit 1901 houdt zich verder bezig met de authenticiteit van deze brief, en met de kwestie of de brief is geschreven door een oplichter. Hij komt tot de conclusie dat er meer argumenten, gegevens, namen, data voor de echtheid en de oprechtheid van brief en schrijver pleiten dan ertegen. En van de moord op Edward zijn geen ooggetuigenverslagen bekend. In ieder geval waren zijn hypothesen in 1959 nog niet weerlegd, zo blijkt uit een geschrift van Domenico Sparaglione, *L'eremo di Sant'Alberto*.

Als de Italiaanse versie van Edwards leven na de dood klopt, bevat het praalgraf van Gloucester niet het gebeente van een koning, maar dat van een cipier.

ANTON HAAKMAN